

Yemeğin Sosyal ve Kültürel Temsil Gücünün Sinemadaki Yansıması: Yusuf Üçlemesi Filmlerindeki Yemek Sahneleri Üzerine Semiyotik Bir İnceleme

 Ozan GÜLER¹ Sude Aleya PAZAR²

Özet

Günümüzde yeme-içme eylemi bireylerin fizyolojik ve psikolojik doygunluk arayışına ek olarak toplumun sosyal ve kültürel olgularını da yansıtan çok boyutlu bir eylem haline gelmiştir. Bu olguların geniş kitlelere ulaşmasını sağlayan araçlar içerisinde sinema filmleri önemli bir yere sahiptir. Filmlerin içerisinde geçen sofralar ve yemek sahneleri, bir bütün olarak gastronominin sosyal ve kültürel olayları temsil etme gücünü gözler önüne sermektedir. Bazen bir yeme-içme sahnesi filmin ana konusunun bir özeti olabilmektedir. Buradan hareketle, bu çalışmada sinema filmlerinin seyirciye iletmek istediği mesajların anlaşılmasında yemek ve sofralar sahnelerinin rolü, Semih Kaplanoğlu imzalı Yusuf Üçlemesi filmleri (Yumurta, Süt ve Bal) örneğinde araştırılmıştır. Bu üçlemedeki sofralar ve yeme-içme sahneleri Barthes'in semiyotik yaklaşımının temeli olan düz ve yan anlamlar şeklinde çözümlenmiştir. Üç film içerisinden toplam yirmi sekiz sahne seçilmiştir. Gerçekleştirilen semiyotik çözümlenmeler neticesinde, filmlerin ana karakteri olan Yusuf'un ruh hali, mutlulukları, hüznüleri, içsel çatışmaları, bağ kurma çabaları, bağ koparışları, hayalleri ve büyüklükten küçüklüğüne doğru yolculuğunun, basit gibi görünen ama derin yan anlamlar içeren sofralar ve yemek sahneleri aracılığıyla anlatıldığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Sinema, Gastro-Sinema, Yusuf Üçlemesi Filmleri, Semiyotik Analiz

JEL Kodu/Code: L83.

The Reflection of Food's Social and Cultural Representational Power in Cinema: A Semiotic Analysis of Food Scenes in the Yusuf Trilogy Films

Abstract

Today, the act of eating and drinking has become a multifaceted action that reflects not only individuals' search for physiological and psychological satisfaction but also the social and cultural values of society. Among the tools that enable this widespread impact to reach a large audience, cinema films hold a significant place. The eating and drinking scenes in films showcase the power of gastronomy as a whole to represent social and cultural situations. Sometimes a single eating and drinking scene can be a summary of the film's main message. Based on this, this study aims to examine the role of food and table scenes in discovering the messages that films want to convey to the audience, using the Yusuf Trilogy films (Egg, Milk, and Honey) by Semih Kaplanoğlu as an example. The eating and drinking scenes in this trilogy have been analyzed in terms of denotation and connotation, drawing on Barthes' semiotic approach. A total of twenty-eight scenes were selected from the three films. As a result of the semiotic analyzes, it has been understood that the main character of the films, Yusuf's state of mind, his joys, sorrows, internal conflicts, efforts to connect, disconnections, dreams, and his journey from greatness to smallness are conveyed through seemingly simple but deeply meaningful table and food scenes.

Keywords: Gastronomy, Cinema, Gastro-cinema, The Yusuf Trilogy, Semiotic Analysis

Referans/Citation: Güler, O. & Pazar, S.A. (2025). Yemeğin sosyal ve kültürel temsil gücünün sinemadaki yansıması: Yusuf üçlemesi filmlerindeki yemek sahneleri üzerine semiyotik bir inceleme, *Journal of Tourism and Hospitality Issues*, 7(2), 240-267.

¹Sorumlu Yazar, Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği, TÜRKİYE, ozanguler@mersin.edu.tr e-mail, ORCID: ID/0000-0002-0062-3983

²Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı, TÜRKİYE, sudep9111@gmail.com, ORCID: ID/0009-0004-8734-7740

1. GİRİŞ

Yemek, insanoğlunun hayatta kalabilmesi için elzem olduğu kadar (Hamburg vd., 2014, s. 1) sosyalleşme, kutlama ve paylaşma gibi birçok an için de büyük bir öneme sahiptir (Dunbar, 2017, s. 198). Yeme içmenin karın doyurma işlevi dışında, günlük ritüelleri şekillendirme, önemli törenlere eşlik etme ve paylaşılan yemekler aracılığıyla kültürel olarak insanları birbirine bağlama gibi işlevleri vardır (Retzinger, 2008, s. 369). Hayatın her alanı için büyük bir önemi ve yeri olan yeme-içme eylemi beyaz perde başta olmak üzere birçok sahne performans sanatı ve televizyon yapımları için de oldukça değerlidir (Gerhardt, 2013, s. 4). Yüzyılı aşkın bir süredir filmlerin insanoğluna ekonomik, sosyal, siyasal, etnik, kimlik ve romantik mesajları iletmesinde yeme-içme sahneleri önemli bir araç olmaktadır (Holešová, 2013, s. 32). İnsanı ve insanın her türlü çevresiyle ilişkisini ve etkileşimini belirli bir senaryodan hareketle anlatan sinema için, insanların beslenme alışkanlıkları, gelenekleri ve davranışları görünenden çok daha derin anlamlar içerir (Doğan Topçu vd., 2021, s. 40).

Film endüstrisinde mutfak, yeme-içme alışkanlıkları ve sofraya motiflerinin tasviri uzun bir geçmişe sahiptir (Drzał-Sierocka, 2015, s. 52). İlk zamanlarda arka planda kalan küçük yeme içme detayları ile tarih, kimlik ve kültür arasındaki ilişkilere yönelik ipuçları sunan sinema, 1980'li yılların başında yiyecek ve içeceklerin görsel ve estetik çekiciliğinin fark edilmesiyle yemeği başlıca konu edinen filmler ortaya koymaya başlamıştır (Doğan Topçu vd., 2021, s. 41). 1980'lerin ikinci yarısından itibaren yemeğin görselliğinin ön planda olduğu "yemek filmleri" adı altında yeni bir tür ortaya çıkmıştır (Lindenfeld & Parasecoli, 2023, s. 196). Yemek temalı filmlerin yanı sıra diğer birçok film türünde de karakterlerin duyguları, önemli yönleri, kişiliği ve kültürel kimliklerinin tasvir edilebilmesi için sıklıkla yiyecek ve içeceklere başvurulmuş olup; etnik, dini, cinsel ve felsefi anlatıların yeme içme sahneleri yoluyla seyirciye iletilmesine önem verilmiştir (Bower, 2004, s. 1). Yönetmenler, yiyecek ve içecekleri eserlerinde ana odak noktaları haline getirmiş, belirli bir anlam yaratmak ve duyguları iletme, kültürel manzaraların derinlemesine yorumlanması, görsel ve anlatı yaklaşımları ile estetik ve hikâye anlatma tercihlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için bir sembol olarak kullanmışlardır (Holešová, 2013, s. 31). Örneğin, elma; günah, toksin ya da basit toprak yaşamı, süt; saflık, çocukluk ya da sorumluluğu ele alma, bal; mutluluk ve hikmet, yumurta; yeniden doğuş ve hayat, domates; kan ve aşk ve zeytin; barışın sembolü olarak kullanılmıştır (Korthals, 2008, s. 77). Açıkça görüldüğü üzere sinema filmleri, sosyo-kültürel manzaraların derinlemesine yorumlanması, görsel ve anlatı yaklaşımlarının açığa vurulması, estetik ve hikâye anlatma tercihlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlama gibi pek çok neden için mutfak, sofraya ve yeme-içmeye ait unsurları açık şekilde bilinçli olarak kullanmaktadır (Spinelli, 2025, s. 2).

Yeme-içme eylemlerine sinema tarafından verilen bu önem, zaman içerisinde kültürel, toplumsal ve sosyolojik temeller üzerine kurulu gastronomi araştırmaları açısından da kıymetli bir konu haline gelmiştir. Gastronomi ve sinema kelimelerinin birleşiminden hareketle üretilen gastro-sinema konsepti altında yerli alanyazında son beş yılda önemli sayıda araştırma gerçekleştirilmiştir. Büyük bir çoğunluğu semiyotik analiz yaklaşımından hareketle gerçekleştirilen bu araştırmaların bir kısmı yerli filmler, bir kısmı ise yabancı filmler örneğinde yemeğin, sosyolojik, kültürel, toplumsal simgesel ve mekânsal anlamlarını ortaya koymaya çalışmıştır. Yerli sinema bağlamında ele alınan filmler; Serseri Mayınlar (Çinay & Sezerel, 2020), Sofra Sırları (Şen, 2021), Fatih Akın filmleri (Çinay & Sezerel 2021), Gelin-Diyet-Düğün (Ekinci & Özkul, 2024) ve Bir Zamanlar Anadolu'da (Özer & Şalkamoğlu, 2024) filmleridir. Yabancı sinema filmleri bağlamında semiyotik analize tabi tutulan filmler ise The Platform (Candan & Şen, 2023), The Menu (Pekyaman & Kocabaş, 2023), Platform - The Menu (Çakar & Çankaya, 2024) ve The Menu (Çırak & Akbulut, 2024) olmuştur.

Yukarıda değinilen araştırmalara benzer şekilde bu araştırmada da sinema filmleri içerisindeki yemek ve sofra sahnelerinin sosyo-kültürel mesajların aktarılmasındaki rolünün ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu amacı gerçekleştirmek için daha önce yemek ve sinema ilişkisi bağlamında ele alınan yerli yapımlardan farklı olarak yönetmen ve senarist Semih Kaplanoğlu imzalı, Yusuf Üçlemesi projesi adı altında; 2007 yılında yayınlanan “Yumurta”, 2008 yılında yayınlanan “Süt” ve 2010 yılında yayınlanan “Bal” filmleri ele alınmıştır. Bu üç filmin ele alınmasının birkaç önemli nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki filmlere verilen Yumurta, Süt ve Bal isimleridir. İsimleri bu şekilde olan filmlerin, yiyecekler aracılığıyla iletmeye çalıştığı alt mesajların özömlenmesinin önemli olduğu ve gastro-sinema bağlamında yeni anlamlar üretebileceği düşünölmektedir. İlgili filmler izlendiğinde; bu isimlerin filmlerin ana karakteri olan Yusuf’un orta yaş, gençlik ve çocukluk hikâyelerinin anlatıldığı filmler olduğu görölmektedir. Filmlerin izleyiciler tarafından kronolojik olarak küçüklük filmi Bal, gençlik filmi Süt ve yetişkinlik filmi Yumurta olarak izlenmesi önerilse de filmin yönetmeninin bir büyüme hikâyesinden çok küölme hikâyesi yapmaya özen gösterdiği anlaşılmaktadır. Kronolojinin tersine gelişen bu durum, yazarların filmin yeme-içme sahnelerinin özömlenmesine olan isteğini artırmıştır. Ek olarak 60. Berlin Uluslararası Film Festivali’nde En İyi Film Altın Ayı (Bal) ve 44. Altın Portakal Film Festivali En İyi Film (Yumurta) gibi kazandığı saygın ödüller ve dünya üzerinde yapılmış tüm filmlerin internet veri tabanı üzerinde bulunduğu bir platform olan İMDB sitesinde 6,7 ortalama puan ile “izlemeye değer” filmler kategorisinde olan bu üçlemenin gastronomi temalı bir akademik araştırmaya konu olabilecek nitelikte olduğu düşünölmektedir.

Alanyazında “Yusuf Üçlemesi” ve “Bal, Süt, Yumurta” anahtar kelimeleri ile bir tarama gerçekleştirilmiş ve 2011-2020 yılları arasında yayınlanmış toplam sekiz makaleye ulaşılmıştır. Bu yayınlarda sinema ve yemek ilişkisinin ele alınmadığı, “eğitim”, “rüya”, “psikoloji”, “minimalizm” ve “zaman ve mekân algısı” gibi konuların araştırıldığı görölmektedir. Buradan hareketle Yusuf Üçlemesi filmlerinde sofra sahneleri üzerine semiyotik yaklaşım noktasında bir boşluk olduğu düşünöncesi desteklenmiştir. Böylelikle sinema yemek ve sofra sahnelerinin seyirciye iletilmek istenen sosyo-kültürel mesajların aktarılmasındaki rolünün, Yusuf Üçlemesi filmleri aracılığıyla araştırılmasının disiplinlerarası gastronomi araştırmaları açısından da yeni ve farklı katkılar sağlayabileceği düşünölmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sinema ve Yemek İlişkisi

Film, ses ve efektlerin bir senaryoya göre düzenlenmiş, canlandırılmış, hareketin duraklama ve tempo ile tanımlanabilir bir ritmi takip ettiği, aynı zamanda sürekli görüntünün tüm yönlerinin bütüne bağlı olduğu ardışık karelerdir (Marsanti, 2021, s. 9). İlgi çekici bir hikâyeye, farklı karakterler ve görsel-işitsel araçlarla sinematik bir dünyanın sunumu yoluyla izleyicilerde duygular uyandırmayı amaçlamaktadır (Tarvainen vd., 2015, s. 254). Yaşam gibi bir oluş süreci olmasının yanı sıra insanın bilincini, zihninin dışında ve gözlerinin önünde tezahür ettirmek için devam eden akışı oluşturmaktadır (Youngblood, 1970, s. 41). Gerçekliğin simölasyonlarını ve fantezi dünyalarının üretimini mümkün kılan, yeni mekanik yeniden üretim teknolojilerine dayanan, boş zaman aktivitesi modellerini değiştiren ve toplumsal yaşamda önemli bir rol oynayan yeni bir kültür biçimidir (Kellner, 2015, s. 1-6).

Sinemada yemek motifleri uzun bir geçmişe sahiptir (Drzał-Sierocka, 2015, s. 52). Sinema tarihinin ilk zamanlarında yeme içme detayları küçük sahneler halinde işlenmiş ve doğal akışın küçük detayları olarak gösterilmiştir (Doėan Topçu vd., 2021, s. 41). Örneėin “The Gold Rush” (1925)

gibi Charlie Chaplin'in filmlerinde yemeklerin mizahi bir biçimde kullanıldığı görülmektedir. Chaplin'in meşhur patates sahnesi, yemeklerin filmdeki simgesel anlamının ilk örneklerinden biri olarak gösterilmektedir (Sofra, 2024). 1980'li yıllarda ise yemek, görsellerin estetik kazanmasıyla sinemalarda ana tema haline gelmeye başlamıştır (Doğan Topçu vd., 2021, s. 41). 1980'li yıllardan itibaren yemeğin sinema filmlerinde faydalanılma şekli yemek sineması bir diğer adıyla gastro-sinema ifadelerinin ortaya atılmasını sağlamıştır (Kanık, 2018, s. 37). Bu noktada gastro-sinemaya bir dönüm noktası aramak gerekirse 1990'larda "Babette's Feast" (1987) ve "Eat Drink Man Woman" (1994) gibi filmler adres gösterilebilmektedir. Bu filmler, yemeklerin sinemadaki rolünü ciddi bir biçimde tartışmaya açarak, yemek ve sinemanın birbirini tamamlayan iki sanat formu halini almasını tetiklemiştir (Sofra, 2024). Sinema yönetmenleri eserlerindeki yiyecek ve içecekleri; ana odak haline getirerek belirli bir anlam yaratmak, duyguları iletmek, kültürel manzaraları derinlemesine yorumlamak ve görsel anlatı yaklaşımları ile estetik hikâye anlatmak için bir sembol olarak kullanmışlardır (Holešová, 2013, s. 31).

Yemek temalı filmler ışığında gastronomi - sinema ilişkisi son yirmi yılda hızla gelişmeye devam etmekte ve gastronominin sinemayla harmanlanması sonucunda önemli bir sembolik iletişim ve anlatım aracı ortaya çıkmaktadır (Çakar & Çankaya, 2024, s. 628). Gastronomi temalı filmlerde, başkarakterler aşçı olsun ya da olmasın, kameranın genellikle yemek hazırlama ve sunuma odaklanacağı, çekimlerde yemeğin ekranı dolduracağı ve filmin anlatı çizgisinin, karakterlerin yemek aracılığıyla; kimlik, güç, kültür, sınıf, maneviyat veya ilişki konularının seyirciye aktarılacağı vaat edilmektedir (Bower, 2004, s. 6). Sinemada gündelik hayatın nötr unsurları olarak görünen yiyecek görüntüleri bizi, toplumsal dinamikleri ve güç ilişkilerini açığa çıkarmaya davet ederken; günümüz gastronomi filmleri ise, yemeği arzuyla iç içe geçirerek haz ve mutluluğun ütöpik bir statüsüne ulaşmanın yolu olarak ele almakta ve televizyondaki yemek temsilleriyle daha çok iç içe geçirmektedir (Lindenfeld & Parasecoli, 2018, s. 35).

2.2. Gastro-Sinema Temalı Ulusal Alanyazın Kapsamı ve Özeti

Yerli alanyazındaki sinema filmlerinde yiyecek, içecek ve sofraya temaları ile verilmek istenen mesajı inceleyen araştırma sayısının son beş yılda önemli ölçüde ivme kazandığı görülmektedir. Gerçekleştirilen araştırmaların büyük bir bölümünün, dijital abonelik tabanlı medya hizmetleri ve yapım şirketleri tarafından yayımlanan ve ana mesajını yeme-içme pratikleri ve sofraya sahneleri üzerinden kuran *The Platform*, *The Menu*, *Açlık* ve *Sofra Sırları* gibi film (Şen, 2021; Candan & Şen, 2023; Pekiyan & Kocabaş, 2023; Çakar & Çankaya, 2024; Çırak & Akbulut, 2024) ya da popüler dizileri örneklem olarak alan (Uygun & Şahin, 2021) semiyotik çözümlemelerden oluştuğu görülmektedir. Az sayıda araştırmada ise yerli sinema filmleri kapsamında Ferzan Özpetek (Çinay & Sezerel, 2020), Fatih Akın (Çinay & Sezerel, 2021), Nuri Bilge Ceylan (Özer & Şalkamoğlu, 2024) ve Lutfi Akad (Ekinci & Özkul, 2024) gibi yönetmen filmleri olarak anılan filmlerin içerisindeki yemek ve sofraya sahneleri ile verilmeye çalışılan mesajların incelendiği gözlemlenmektedir. Semiyotik analizlere ek olarak bir film ya da yönetmenden ziyade yemek olgusuyla verilmek istenen mesajları çok sayıda filme yönelik gerçekleştirilen içerik analizleri ile araştıran az sayıda çalışma bulunduğu sonucuna varılmaktadır (Çakır vd., 2020, s. 3185).

Araştırmalar incelendiğinde ele alınan filmlerin benzerlik gösterdiği ve bu noktada *The Platform* ve *The Menu* filmlerinin ön planda olduğu görülmektedir. *The Platform* filmi örneğinde gerçekleştirilen çalışmalar incelendiğinde Candan ve Şen'in (2023) araştırmasında gastronomi ile ilgili sahneler göstergebilimsel yöntemle analiz edildiği ve 7 sahnenin incelendiği anlaşılmaktadır. Yazarların araştırma bulguları neticesinde kusursuz kurulan bir sofraya; Tanrının kusursuz düzenine

bir gönderme, düzensiz bir sofranın; dünyanın adaletsiz düzeni gibi birçok yemek-sofra görselinin üstü kapalı günümüz dünya düzenine sert bir eleştiri getirdiği sonuçları ortaya koyulmuştur. Benzer bir diğer semiyotik araştırma da Çakar ve Çankaya'nın (2024) sinema ve gastronomi bağlamında The Platform ve Menü filmlerinin görsel temsillerinin analiz edilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmasıdır. Analiz neticesinde yemek temsilinin ekonomik anlamdaki göstergelerin önemli bir parçası olduğu ve dünya düzenindeki hiyerarşinin yemek düzenini nasıl etkilediği; alt kattaki mahkûmların üst kattakilerin artıklarını yemek zorunda kalmasıyla anlatıldığı görülmektedir. Pekyaman ve Kocabaş'ın (2023) yaptıkları çalışmaya bakıldığında ise The Menu filminin sahnelerini yiyecek içecek işletmelerinde yaşanan mobbingin göstergebilimsel analiz yardımı ile incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada incelenen sahneler sonucunda mobbing olaylarının ne denli sarsıcı boyutlara ulaşabileceğine dair önemli bulgular; restoran çalışanları ve menü üzerinden örneklendirilerek izleyenlere aktarıldığı görülmektedir. İşverenlere, çalışanlarının manevi açıdan sağlığını gözetmeleri hususunun önemli olduğu vurgusu yapılmaktadır. The Menu filmine yönelik bir diğer çalışmada Çırak ve Akbulut (2024), şef imajı kavramının şekillenmesinde etkili olan unsurlar ve şef imajının işletme ve tüketici üzerindeki etkisi üzerine kavramsal bir model ileri sürmüştür.

Yerli sinema kapsamında yönetmen filmleri olarak anılan filmler örneğinde gerçekleştirilen araştırmalar incelendiğinde Ferzan Özpetek ve Fatih Akın gibi yönetmenlerin filmlerinin, sınırlı sayıda da olsa çalışmalara dâhil edildiği görülmektedir. Çinay ve Sezerel (2020) Ferzan Özpetek'in yönettiği Mine Vaganti filminde yemeğin simgesel ve mekânsal anlamlarını göstergebilim yaklaşımıyla incelemek amacıyla yapılan çalışmada, sofranın; insan ilişkilerini açık bir şekilde anlatmakta, yaşam tarzları hakkında bilgi vermekte ve kültürün önemli bir temsilini oluşturmaktadır. Araştırmalardan bir diğeri de Çinay ve Sezerel'in (2021) Fatih Akın'ın filmlerindeki yemek ve sofranın sahnelerinin analiz edilmesini amaçlayan çalışmasıdır. Çalışmada 12 ayrı film çözümlenmeye tabii tutularak incelenmektedir. İncelenen bazı yemek sahnelerinde içki tüketimi; sosyalleşme ve yakınlığı, bir kadının yemek pişirmesi; kadının görünmez emeğini, klozete dökülen dolmalar ise; bir kadının ev kadını rolünden sıyrılarak özgürleşmesini temsil etmektedir. Şen'in (2021) çalışmasında Sofra Sırları filminin belirli sahnelerinin analizi amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda kadının kendini gerçeklerden yemek yapma eylemi ile alıkoyduğu, yemeği mutluluk ve sosyalleşme aracı olarak gördüğü ve aynı zamanda bir cinayet silahı olarak da yemeği kullandığı görülmektedir. Uygun ve Şahin'in (2021) gerçekleştirdiği çalışmada, "Aşk 101" dizisindeki 10 yemek sahnesinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Sahnelerin analiz sonuçları dâhilinde Türk kültüründen aşına olunan gastronomik unsurların Netflix gibi uluslararası bir platformda yayınlanması bu kültürün daha çok tanınması ve insanların gastronomik ürünleri denemeye teşvik oluşturabileceği gözlemlenmektedir.

Göç üçlemesi üzerinde araştırma gerçekleştiren Ekinci ve Özkul'un (2024) çalışmasında Türkiye'deki kırsal-kentsel göçün Gelin (1973), Düğün (1973) ve Diyet (1974) filmlerindeki yemek ve sofranın sahnelerinin göstergebilimsel analizi amaçlanmaktadır. Sonuç olarak, yemek ve sofranın kültürünün köyden kente göç eden bireylerin toplumsal kimliklerini, kültürel dönüşümlerini ve modern yaşamla etkileşimlerini anlamada önemli ipuçları sunduğu ortaya çıkmaktadır. Bir Zamanlar Anadolu'da filmi örneğinde bir araştırma gerçekleştiren Özer ve Şalkamoğlu (2024) filmdeki gastronomik yansımaların hangi sembollerle gösterildiğini ve Türk kültüründeki gastronomik sembollerin nasıl yansıtıldığını araştırmayı amaçlamaktadır. Filmin Türk kültürünün İç Anadolu bölgesinin sosyolojik ve kültürel yapısını içeren, kendine has birçok gastronomik sembole sahip olduğu ve bu bilgilerin izleyiciye üstü kapalı sembollerle anlatılmaya özen gösterildiği

yapılan analizler sonucu ortaya konulmaktadır. Filmlerin gastronomik mesajlarını keşfetmeye çalışan bir diğer araştırmada, Çakır ve diğerleri (2020) yemek konulu 43 yerli ve yabancı filmi içerik analizine tabi tutulmaktadır. Elde edilen sonuçlar, yemeğin; toplumsal göstergeler, din, cinsellik, romantizm, kültürel yozlaşma, geleneklerin korunması, aile kavramı ve duyguların bir temsili olduğu kanısında sunulmaktadır.

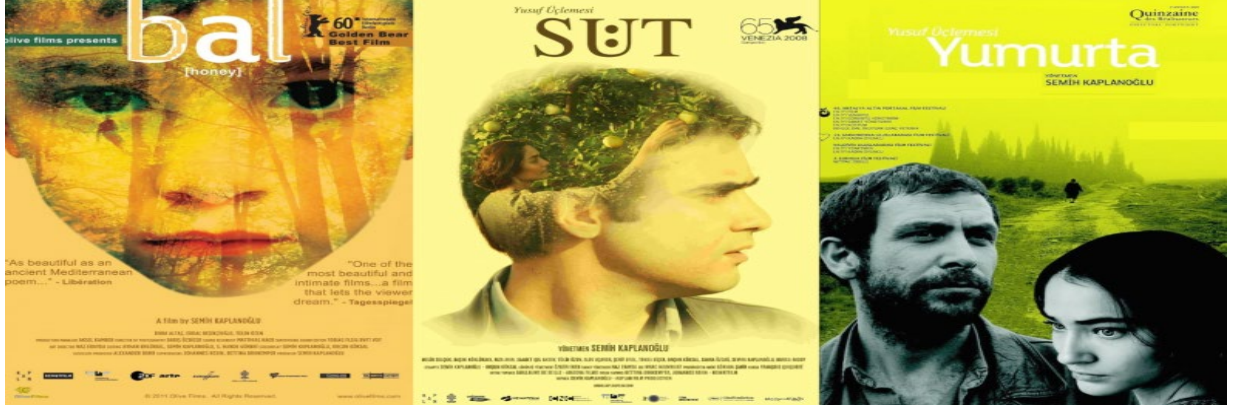
2.3. Semih Kaplanoğlu Sineması ve Yusuf Üçlemesi Filmlerinin Literatürdeki Özeti

4 Nisan 1963 İzmir doğumlu Semih Kaplanoğlu, Türk sinemasının önemli senarist, yönetmen ve yapımcılarından birisidir. İlk uzun metrajlı filmi olan Herkes Kendi Evinde 2001 yılında sinemaseverlerle buluşmuştur. 2005 yılında ikinci uzun metrajlı Meleğin Düşüşü isimli dram filmi yayınlanmış ve uluslararası bağımsız filmler festivallerinde en iyi film ödülleri ile taçlandırılmıştır. Ardından 2007 yılında dünya prömiyeri yapan Yusuf Üçlemesinin ilk filmi Yumurta, devamında ise 2008 yılında Venedik film festivali ile serinin ikinci filmi Süt, son olarak 60. Berlin film festivalinde Bal, en iyi film ödülü ve yerli birçok ödül almaya hak kazanmıştır. Kaplanoğlu; Buğday (2017), Bağlılık Aslı (2019) ve Bağlılık Hasan (2021) isimli filmlerle, eserlerini üretmeye devam etmektedir.

Yusuf Üçlemesi ile ilgili alanyazın tarandığında sekiz çalışma gerçekleştirildiği görülmektedir. Gerçekleştirilen çalışmalarda kadın karakterlerin analizi (Gön, 2011), eğitim olgusu ve sinema-eğitim ilişkisi (Yurdigül, 2014), psikanaliz (Söylemez, 2014), psikolojik çözümler (Morsünbül, 2015), minimalizm ve modernizm yaklaşımları (Namaz, 2019; Yalçın, 2019), zaman ve mekân algısı (Daş & Çetin, 2019) ve rüya bağlamında eleştirel psikanaliz (Coşar, 2020) gibi kavramların işlendiği görülmektedir. Uluslararası düzeyde başarısıyla sinema dünyasında yankı uyandıran Yusuf üçlemesi filmleri, sinema tarihinde yiyecek temalı başlıklara sahip ender yapıtlardan birisidir. Gastronomi bağlamında ele alınmasına yönelik literatürde bir boşluğun olduğu açıkça görülmektedir. Filmlerin gastronomi perspektifinden incelenmesi ile sinema ve gastronomi arasındaki bağları görünür kılarak alanyazındaki boşluğa katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

2.4. Yusuf Üçlemesi Filmleri

Yusuf Üçlemesinin ilk filmi olan Yumurta filminde; yetişkin Yusuf, annesinin vefatı ile yıllardır uğramadığı Tire'ye ana yurduna geri gelir, annesini son yolculuğuna uğurlar ve son isteği olan bir adağı gerçekleştirir. Yıllardır uğramadığı kasabasında, evinde, sokaklarda zihninin kuytularında gömülü olan anılarıyla karşılaşır. Süt filminde; genç Yusuf, hayatta kalmak için çabası ve hayalleri arasında sıkışmaktadır. Bir yandan annesi ile sütçülük ve pazarcılık yaparak geçim sağlamaya çalışırken bir yandan da adı pek bilinmeyen dergilere şiirler yazarak şair olmaya çalışmaktadır. Annesinin evlenme hazırlıklarını gören Yusuf için hayatla çatışma ve gerçeklerle yüzleşme yaşanmaktadır. Yusuf bu gerçekliğin farkına vardığında süttten kesilme olarak tabir edilen büyüme hadisesini ve evden uzaklaşıp kendi başına bir birey oluşu yaşanmaktadır. Bal filminde; çocuk Yusuf, anne ve babası ile Rize'de bir köy hayatı yaşamaktadır. Fakat kendisi küçük olsa da hayatında büyük ve zorlu durumlar ile mücadele etmektedir. İçine kapanık ve kekeme bir çocuktur. En iyi anlaştığı ve sırlarını paylaştığı kişi babasıdır. Yusuf arıcılık işi yapan babasıyla bal toplamayı ve ona yardım etmeyi çok sevmektedir. İş için evden birkaç günlüğüne uzaklaşan babasının bir daha eve dönememesiyle hayatları altüst olmaktadır. Annesiyle yıldızları pek barışmayan Yusuf, babasının vefatından sonra içine daha çok kapanmakta fakat annesine daha çok tutunmaktadır.

Şekil 1. Yusuf Üçlemesi Filmlerinin Afişleri (Söylenti Dergi, 2023)

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, Barthes'in semiyotik (göstergebilim) kuramı çerçevesinde yürütülmüş bir nitel araştırma çalışmasıdır. Nitel araştırma yöntemleri kendi içerisinde çeşitli alt modellerden oluşmaktadır (Tutar, 2023, s.351; Özdemir & Tuti, 2023, s.227-231). Bunlardan birisi de semiyotik (göstergebilim) araştırma yöntemidir. Semiyoloji, anlamlandırma ve anlam üretimiyle ilgili metodoloji içeren bir okuma eylemi olarak kabul edilmektedir (Batu, 2012, s.465). Semiyolojinin temel konusu anlamdır ve insan için dünyanın ve insanın anlamının sorgulanmasına yardımcı olmaktadır (Baş & Akturan, 2017, s.29). Barthes'in semiyotik kuramı Şekil 2.'de gösterilen göstergebilim şemasındaki gösterge, gösteren ve gösterilen unsurları düz anlamlar ve yan anlamlar şeklinde yorumlanarak ortaya koyulan mantıksal anlamlandırmalara dayanmaktadır. Düz anlam, sembolün anlamını gerçek anlamda bir tanım olarak kullanırken, yan anlam ise sembolün gerçekte görünenin dışında derininde yatan anlamına odaklanan tanım olarak kullanılmaktadır. Barthes'e göre sembollerin yani göstergelerin, duyularımızla gördüğümüz şekliyle sembolün fiziksel biçimi olan bir göstereni ve yorumlanan anlam olan bir gösterileni bulunmaktadır (Ishar & Irawan, 2022, s.154).

1. Gösteren	1. Gösterilen	Düz anlam
2. Gösterge I. GÖSTEREN	II. GÖSTERİLEN	
III. GÖSTERGE		Yan anlam

Şekil 2. Barthes'in Göstergebilim Şeması

Kaynak: Mayopu vd.'den (2023) uyarlanmıştır.

Araştırmanın yürütülebilmesi için gerekli etik kurul belgesi Mersin Üniversitesi/Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu Kurumu'nun 26.05.2025 tarihli ve 184 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Semih Kaplanoğlu imzalı Yusuf Üçlemesindeki Yumurta, Süt ve Bal filmleri gerçekleştirilen çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise üçlemedeki sofraya, yemek, yiyecek ve içecek sahneleri oluşturmaktadır. Filmlerde oldukça fazla yemek sahnesi bulunmaktadır ve bu sahneler içine gizlenen semboller ile filmler derin anlamlar kazanmaktadır. Buradan hareketle

çalışmada Yumurta filminden dokuz, Süt filminden dokuz ve Bal filminden on sahne olmak üzere toplam 28 sahne örneklem olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmektedir. Nitel araştırma yöntemi, incelenen konu ile ilgili okuyucuya ayrıntılı betimlemeler sunarken aynı zamanda yeni düşüncelerin ifade edilmesine olanak tanımaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2021, s.55). Nitel araştırmalar aynı zamanda sayısal olmayan; metin, görsel, video veya ses gibi verileri toplamayı ve analiz etmeyi içermektedir (Ugwu & Eze, 2023, s.20). Nitel araştırmalarda veri toplama işlemi temel olarak; görüşme, gözlem, doküman toplama ve inceleme olarak üçe ayrılmaktadır. Bu araştırmada verilerin elde edilmesinde doküman toplama ve inceleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem yazılı ve yazılı olmayan her türlü kayıtlı bilgiyi içeren fotoğraf, bütçe raporları, toplantı kayıtları, mektuplar, günlükler, gazeteler, dergiler, videolar, ses kayıtları, sanat eserleri vb. kaynakların dikkatli bir şekilde incelenmesini içermektedir (Buran, 2021, s.47-51). Araştırma problemine ilişkin olarak yazılı ve görsel dokümanların incelenmesi daha zengin ve kapsamlı bir çıkarım yapılmasına olanak sağlamaktadır (Baş & Akturan, 2017, s.119). Doküman incelemesi bağlamında arşiv verisi ve tarihsel veriler mevcuttur. Film, fotoğraf ve video kaydı gibi görsel veriler tarihsel veriler arasında yer alırlar ve bilhassa kültürel araştırmalar için faydalı bilgiler sağlamaktadır (Baş & Akturan, 2017, s.120). Bu araştırmada 97 dakikalık Yumurta filmi, 103 dakikalık Bal filmi ve 98 dakikalık Süt filmi izlenmiş ve içeriklerinden incelenmeye değer ve araştırmanın amacı çerçevesinde yorumlanabilir olan toplam 28 yeme-içme sahnesi veri olarak belirlenmiştir.

3.4. Veri Analiz Tekniği

Semiyotik'in amacı söylemin analiz edilmesinde simgelerden yararlanarak (Baş & Akturan, 2017, s.29), hem sözlü hem de sözlü olmayan işaretleri yorumlamaktır (Griffin, 2012, s. 332). Semiyotik analiz için iki temel yaklaşım vardır. Bunların birincisi, Peirce'in gösterge, gösteren ve gösterilen (yorumlayıcı) arasındaki ilişkilerden hareketle üçgenleme yöntemi (Taylan, 2020, s.7), diğeri ise Barthes'in düz anlam ve yan anlam yardımıyla bir göstergede, gösterenle gösterilen arasındaki ilişkinin kurulması temeline indirgediği "anlama" dayalı semiyotik yaklaşımıdır (Çakı, 2018, s.82; Taylan, 2020, s.12). Barthes'e göre sembollerin, duyularımızla gördüğümüz şekliyle sembolün fiziksel biçimi olan bir göstereni ve yorumlanan anlam olan bir gösterilene bulunmaktadır (Ishar & Irawan, 2022, s.154). Bu araştırmada Yumurta, Bal ve Süt filmlerindeki 28 yeme-içme sahnesi sembol olarak belirlenmiştir. Belirlenen görseller Barthes'in düz anlam ve yan anlam yaklaşımına göre incelenmiştir. Düz anlamda, göstergenin neyi temsil ettiği doğrudan görüldüğü gibi açıklanmaktayken, yan anlamda ise göstergenin nasıl konu edinildiğini derin bakış açısıyla anlam bulmaktadır (Bircan, 2015, s.21).

4. BULGULAR

4.1. Yumurta Filmine Yönelik Semiyotik Analiz Bulguları

Şekil 3. Yumurta Filmi Görsel 1

Tablo 1. Şekil 3'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlemeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Kitaplarla dolu bir oda, alkol şişesi, çökmüş oturuş pozisyon, eski bir masa, loş ışık	Çöküş, yalnızlık, hayattan kopuş, içsel sorgulama, çaresizlik, zamanın ağırlığı, umursamazca alkol içiş	Toplumdan kendini soyutlamış bir bireyin içsel çöküşü ve yorgun bir varoluş hali

Düz Anlam: Kitaplarla dolu loş bir odanın içindeki koltukta oturarak elindeki alkol şişesinin içindekini bardağa dolduran bir birey.

Yan Anlam: Yusuf hem yaşadığı hem de çalıştığı sahafta yatağında otururken şişenin dibinde kalan şarabı bardağına doldurup içmektedir. Toplumdan kendini soyutlayış, ruhsal boşluk, huzursuzluk, beklentisizlik ve varoluşsal kayboluş hali, bu sahnede şarabı-sigarayı umursamazca içme şeklinden ve yaşadığı ortam anlatılmaktadır.

Şekil 4. Yumurta Filmi Görsel 2

Tablo 2. Şekil 4'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlemeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
İçi dolu bir sahaf, siyah elbiseli bir kadın, masaya bırakılan alkol şişesi, birbirlerine bakmayan iki birey	Sahafa uğrayıp etrafa göz gezdiren müşteri, tok gözlü satıcı, masaya bırakılan alkol şişesi	Şarap karşılığı yapılan kitap takası, paranın değersizliği, müşteri memnuniyeti

Düz Anlam: Kitap, cd, resim, plak vb. şeylerle dolu bir sahafta elindeki alkol şişesini satıcının masasına bırakan kadın.

Yan Anlam: Bir kadın müşteri Yusuf'un sahafına girer, Yusuf sahafın kapalı olduğunu söyler fakat kadın bir partiye gideceğini, hediye götürmek istediğini, bunun için kitap bakacağını ve şarabı da kitap karşılığı takas edebileceğini dile getirir. Yusuf kadının fikrini kabul eder ve kitabı şarap karşılığında takas eder. Bu sahnede Yusuf için paranın bir değerinin olmadığı anlatılmaktadır.

Şekil 5. Yumurta Filmi Görsel 3

Tablo 3. Şekil 5'e ait Göstergibilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Ağaçlarla dolu yeşil bir orman, avucu açık bir şekilde tutulan sağ el, avuç içinde bir bıldırcın yumurtası	Beklenmedik yaşanan olay, bıldırcın yumurtası, bıldırcın yumurtasının elden düşüp kırılışı	Yusuf'un hayatı, bitiş, değişim, yeni başlangıçlar

Düz Anlam: Ağaçlarla dolu yeşil bir ormanda, avucu açık bir şekilde duran elin içinde bir adet bıldırcın yumurtası.

Yan Anlam: Yusuf'un gördüğü rüyada sağ elinde bir bıldırcın yumurtası bulunmakta ve yumurta, elden düşerek kırılmaktadır. Bıldırcın yumurtası, Yusuf'un kendi küçük dünyasını, şehir yaşamını temsil etmektedir. Yumurtanın kırılması ile şehir hayatının bitişi anlatılmaktadır.

Şekil 6. Yumurta Filmi Görsel 4

Tablo 4. Şekil 6'ya ait Göstergibilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Yalnız adam, akşam yemeği, sade masa, iç mekân, mavi duvarlar	Tek başına yenen yemek, yalnızlık, kırılğan ruh hali	Vefat, yas, yalnızlık, iştahsızlık

Düz Anlam: Loş, mavi duvarlı evin iç mekânındaki masada tek başına hüzünlü bir şekilde yemek yemek için oturan bir adam.

Yan Anlam: Annesinin vefatından sonra dayısının torunu Ayla'nın hazırladığı akşam yemeğini sofrada tek başına yiyen Yusuf'un aile büyüklerinden geriye kimsenin kalmadığı ve gittikçe yalnızlaştığı ve bu durumdan dolayı bir yas içinde olduğu bu sahnede anlatılmaktadır.

Şekil 7. Yumurta Filmi Görsel 5

Tablo 5. Şekil 7'ye ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Sokak, taş bina, çim, gözleri kapalı yerde yatan adam, kuru soğan, elinde kuru soğan tutan adam	Baygın adam, soğan koklatma, yardım, geleneksel tıp	Bayılma, epilepsi, atak, geçmiş hatıraların izi

Düz Anlam: Sokakta gözleri kapalı bir şekilde yerde yatan adama soğan koklatarak yardım etmeye çalışan bir el.

Yan Anlam: Yıllardır uğramadığı kasabasına annesinin vefatı sonrası uğrayan Yusuf, sokaklarda gezdiği sırada küçüklük anısını hatırlaması ile bir anda epilepsi krizi geçirir. Bunun üzerine çevrede olan bir adam, elinde soğan ile koşarak gelir, soğanı yere vurarak kırar ve Yusuf'a koklatarak uyandırmaya çalışır. Bu sahnede gerçekleşen yardımın geleneksel bir tıp yöntemi olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 8. Yumurta Filmi Görsel 6

Tablo 6. Şekil 8'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Kerpiç ev, köy, yiyecek kavanozları, genç kadın, dış mekân, mavi plastik çanta, pardösü	Kadın, yiyecek kavanozları, mutlu ruh hali	Yiyecek paylaşımı, paylaşım severlik

Düz Anlam: Bir kadın ve ellerinde yiyecek kavanozları görülmektedir.

Yan Anlam: Ayla ve Yusuf uzun zamandır görmedikleri akrabalarını ziyarete giderler. Akrabaları ikilinin evlendiğini düşünmektedir ve evlerine götürmeleri için onlara hazırladıkları yiyecek kavanozlarından verirler. Bu sahnede Türk insanının paylaşım severliği anlatılmaktadır.

Şekil 9. Yumurta Filmi Görsel 7

Tablo 7. Şekil 9'a ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Dış mekân, kırmızı araba, yerde ayakları bağlı koyun, koyunu tutan iki adam, olanları izleyen kadın	Ayakları bağlı koyun, koyunu tutan adamlar	Kurban, adak, dileğin gerçekleşmesi, son istek, vasiyet

Düz Anlam: İki adam ayakları bağlı koyunu arabadan yere indirmektedir. O sırada bir kadın onları izlemektedir.

Yan Anlam: Yusuf'un annesi vefat etmeden önce oğlunun gerçekleştirmesi için son bir istekte bulunmuştur. Yusuf da annesinin bu son isteği üzerine bir koyun alır. Bu sahnede annesinin bir dileğinin olduğu ve gerçekleştiği için adak adadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 10. Yumurta Filmi Görsel 8

Tablo 8. Şekil 10'a ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Et dolu leğenler, kadınlar, et kesimi, kadınları izleyen bir adam ve kadın	Adak kesimi, etlerin paylara bölünmesi	Dileğin kabul oluşu, adak, son isteğin yerine getirilmesi, hayır

Düz Anlam: Dış mekânda birçok kadın ellerindeki bıçaklarla önlerinde duran leğenlerin içindeki etleri doğramakta ve arka planda bir adam ve kadın olanları izlemektedir.

Yan Anlam: Yusuf annesinin son isteği olan adağı kestirmiştir. Sahnede etlerin kesilip pay edilmesi ile annesinin son isteğinin gerçekleştirildiğinin mesajını vermektedir.

Şekil 11. Yumurta Filmi Görsel 9

Tablo 9. Şekil 11'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Mavi duvarlı iç mekân, bir kadın ve adam, mor kuru soğan, duvarda asılı bir tepsi, tavuk yumurtası	Kapıda duran kadının masadaki adama tavuk yumurtası uzatması	Yeni yaşam, beraber hayat paylaşımı, romantik ilişki

Düz Anlam: Mutfak kapısında duran kadının, yemek masası başında oturan adama tavuk yumurtası uzatmaktadır.

Yan Anlam: Yusuf, İstanbul'a dönmeye karar verip yola çıkmıştır fakat akli anne evinde kalır. İçi rahat etmez ve evine geri döner. O sırada Ayla Yusuf'un bir daha dönmeyeceğini düşünmektedir. Ayla, sabah kümeden yumurta bulup eve dönerken kapı önünde Yusuf'un ayakabılarını fark eder. Mutfağa gelen Ayla'nın Yusuf'u görmesi ile yüzleri gülmeye başlar. Ayla, bulduğu yumurtayı Yusuf'a uzatır. Bu sahnede kullanılan yumurta, Yusuf için Ayla ile başlayacak olan yeni bir yaşamı anlatmaktadır.

4.2. Süt Filmine Yönelik Semiyotik Analiz Bulguları

Şekil 12. Süt Filmi Görsel 1

Tablo 10. Şekil 12'ye ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Orman, büyük ağaç, baş aşağı asılı kadın, ateşte tencerede kaynayan süt, kadının ipini tutan iki kişi, kadının başında duran bir adam	Ağaca baş aşağı asılı kadının ağzından çıkan yılan, kaynayan süte atılan dua yazılı kâğıt	Kötülüklerden arınma, temizlenme

Düz Anlam: Kaynayan kazanın üzerinde, ağaca baş aşağı ayaklarından asılı bir kadın ve başında dua okuyan adam.

Yan Anlam: Bir rüya gösterilmektedir. Rüyada bir kadın ayaklarından ağaca bağlanarak baş aşağı kaynayan süt kazanının üzerinde sarkıtılmaktadır. Başında duran adam dua yazılı bir kâğıdı sütün içine atar, kaynayan sütün buharı ile kadının ağızından yılan çıkar. Bu sahnede yılan, kadının içinde olan kötülüklerin dışarı atılarak arınmasını temsil etmektedir.

Şekil 13. Süt Filmi Görsel 2

Tablo 11. Şekil 13'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlemeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Yeşillik alanda bir genç, ikiye bölünmüş nar, açlık	İştah, narın kana kana yenmesi, özensiz bölünen nar	Biriken duygular, hırs, yaşanmışlık ve travmalar

Düz Anlam: Bir genç, özensiz bir şekilde narı eliyle böldükten sonra kana kana yemektedir.

Yan Anlam: Yusuf, rüyasında nar yediğini görmektedir. Narı özensiz bir şekilde ikiye ayırıp hızlı hızlı, kana kana ve iştahlı bir şekilde yemektedir. Narın bu şekilde yenmesi içindeki hırsın dışa vuruşunu, bastırılan duyguların ortaya çıkışını anlatmaktadır.

Şekil 14. Süt Filmi Görsel 3

Tablo 12. Şekil 14'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlemeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Hasır kap, nar, turunç, bakır kap, süt, su dolu sürahi, dua yazılı minik kâğıtlar, masa, masa başında duran iki kişi	Sıcak süt, adamın elindeki dua yazılı kâğıt	Arınma, temizlenme, şifa

Düz Anlam: Bir kap dolusu süt ve meyveler görülmektedir.

Yan Anlam: Yusuf bir kap dolusu süt ısıtıp yaşlı adamın önündeki masaya bırakır. Adam süte mırıldanarak dualar okumaya başlar ve elindeki dua yazılı kâğıdı süte atar. Film başındaki ilk sahneye benzer bir durum yaşanmaktadır. Bu sahnede süt, bir arındırma aracı olarak kullanılmıştır.

Şekil 15. Süt Filmi Görsel 4

Tablo 13. Şekil 15'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Karanlık bir ahır, inekler, süt sağan kadın, sütü güğümlere süzerek dolduran genç	Süt, hayvan bakımı, meslek, geçim kaynağı	İçinde buldukları çıkmaz, hayat döngüsü, kasvet

Düz Anlam: Ahırda süt sağan kadın ve sağılan sütü güğüme bez ile süzerek dolduran bir genç.

Yan Anlam: Yusuf ve annesi sütçülük yapmaktadır. Bu sahnedeki süt, Yusuf'un hayatında farklı hayalleri olmasına rağmen bu döngüde sıkışıp kalmasını, içinde buldukları çıkmazı ve yaşamak zorunda oldukları hayatı temsil etmektedir.

Şekil 16. Süt Filmi Görsel 5

Tablo 14. Şekil 16'ya ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Kahve fincanları, tutuşan eller, pembe masa örtüsü	İçilmiş Türk kahvesi, destekleyen el, misafir, aracı	Görücü, kız isteme, evlilik

Düz Anlam: Birbirini tutarak destekleyen eller ve içilen Türk kahveleri.

Yan Anlam: Gelen misafir, Yusuf'un annesi Zehra ile evlenmek isteyen istasyon şefi adına gelmiştir. Zehra'nın elini tutan el desteği temsil etmekte, içilmiş kahveler bir konuşmanın sonuna geldiğini ve Türk kültüründeki kız isteme, görücü kahvesini temsil etmektedir.

Şekil 17. Süt Filmi Görsel 6

Tablo 15. Şekil 17'ye ait Göstergibilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Mavi duvarlı mutfak, pembe örtülü masa televizyon, masa başında kahvelere bakan kişi	İçilmiş Türk kahveleri, fal, görücü	Geleceğe duyulan merak, kız isteme, gelenek, misafir

Düz Anlam: Bir genç, masa üzerinde duran içilmiş Türk kahvesi fincanlarına bakmaktadır.

Yan Anlam: Yusuf'un annesine görücü gelmiştir. İçilen kahveleri gören Yusuf bir şeylerin farkına varmaktadır. Görücü ile içilen kahvelerden birinin fal kapatıldığı görülmektedir. Kapatılan fal bir kişinin merak ettiği ve haber almak istediği bir olayı temsil etmektedir.

Şekil 18. Süt Filmi Görsel 7

Tablo 16. Şekil 18'e ait Göstergibilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Karanlık oda, aydınlık pencere, daktilo, ayva, masa üzerindeki kâğıtlar, sandalye, masa yanında karanlıkta oturan adam	Karanlık odada yüzüne ışık vuran genç, ayva, aydınlık manzara	Melankoli, iç bunalması, bastırılmış duygular

Düz Anlam: Karanlık odada aydınlık cam kenarında oturan bir genç.

Yan Anlam: Karanlıkta oturan Yusuf'un önündeki masadaki kitapların ve kâğıtların üzerinde duran ayva meyvesi, mutluluğu temsil etse de bu sahnede karanlık ve kasvetli bir ortamda durması mutluluğun perdelendiğini ve melankolinin ortaya çıktığını göstermektedir.

Şekil 19. Süt Filmi Görsel 8

Tablo 17. Şekil 19'a ait Göstergibilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Mutfak, hazırlık, hamur işi, kadın, mutfak gereçleri	Dalgın ve düşünceli kadın, yemek hazırlığı	Kaygı, stres, düşünceli ruh hali

Düz Anlam: Bir kadın mutfağında yemek hazırlığı yapmaktadır.

Yan Anlam: Zehra, oğlunun askerlik işlerini, kendisine gelen görücüyü ve geleceğini düşünmektedir. Bu düşünceler arasında kaybolurken bir yandan da hamur hazırlayıp işlemektedir. Bu sahnede Zehra'nın sabit bir noktaya düşünceli bir şekilde bakarak hamur işlemesi kaygılı, stresli ve düşünceli bir durumda olduğunu göstermektedir.

Şekil 20. Süt Filmi Görsel 9

Tablo 18. Şekil 20'ye ait Göstergibilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Genç çocuk, büyük balık, kasvetli iç mekân	Balığın yere bırakılması, ifadesiz yüz	Kıskançlık, anne ile bağ, hayal kırıklığı

Düz Anlam: Elinde kocaman bir balık tutan daha sonra balığı yere bırakan genç.

Yan Anlam: Yusuf, annesine talip olan istasyon şefinin göl kenarında ördek avladığını görerek peşine takılır. Eline bir taş alır ve ona atmaya hazırlanmaktadır. Tam o sırada kocaman bir balığı fark eder, elindeki taşı bir kenara bırakır ve balığı kucaklar. Annesine göstermek için balığı eve götürür fakat annesi elinde istasyon şefinin getirdiği ördeğin tüylerini yoldmaktadır. Bunu gören Yusuf her şeyin farkına varır ve elindeki balığı yere bırakır. Bu sahnede hayal kırıklığına uğradığı, içten içe annesini paylaşamadığı ve annesini o adamdan kıskandığı gösterilmektedir.

4.3. Bal Filmine Yönelik Semiyotik Analiz Bulguları

Şekil 21. Bal Filmi Görsel 1

Tablo 19. Şekil 21'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Loş oda, aydınlık masa, masa başında baba ve çocuk, kırmızı elma, bıçak	Gururla bakan baba, elma kesen çocuk	Paylaşım, cesaret, baba ve çocuk arasındaki iletişim

Düz Anlam: Bir adam ve çocuk loş bir odada masa başında oturmakta ve çocuk elmayı ikiye kesmektedir.

Yan Anlam: Yusuf babasından başka kimseyle tam olarak konuşmayan ve babası ile konuşacak olduğunda fısıldaşarak konuşan, içine kapanık bir çocuktur. Babası onun içindeki cevheri ortaya çıkartmaya çalışmaktadır. Elmayı kesmesine izin vermesi de Yusuf'un kendi başına bir şeyleri başarabildiğini anlamasına, özgüvenini fark etmesine yardımcı olmaktadır. Bu sahnede Yusuf'un elmayı bıçakla ikiye bölmesi, babası ile kendisi arasındaki iletişimi ve paylaşımı temsil etmektedir.

Şekil 22. Bal Filmi Görsel 2

Tablo 20. Şekil 22'ye ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Karanlık köy evi mutfağı, sıcak soba, yemek hazırlığı yapan anne, ıslak defterini kurutan çocuk	Taze fasulye, masada oturarak yemek hazırlığı yapan anne	Akşam yemeği

Düz Anlam: Köy mutfağında anne, masada yemek hazırlığı yapmakta ve çocuk ıslak defterini soba başında kurutmaya çalışmaktadır.

Yan Anlam: Köy tipi bir mutfağın ortasında duran sıcak sobaya yüzü dönük olan Yusuf, elinde ıslanmış defterinin sayfalarını çevire çevire kurutmaktadır. O sırada annesi yemek masasında

oturarak akşam pişireceği taze fasulyeyi ayıklamaktadır. Bu sahnede taze fasulye ayıklama eylemi, akşam yemeği için hazırlığı temsil etmektedir.

Şekil 23. Bal Filmi Görsel 3

Tablo 21. Şekil 23'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Orman, arıcılık, bal peteği dolu kova, bal tadımı, küçük çocuk	Emek, bal tadımı yapan çocuk, gururlu bakışlar	Mutluluk, emeğin karşılığı

Düz Anlam: Bir çocuk ve önünde bal peteği dolu kovadan bal tadımı yapmaktadır.

Yan Anlam: Yusuf, arıcılık yapan babasına bal toplamak için yardım etmektedir. Babası balları toplamak için ağaca çıkmakta ve topladığı balın tadına bakması için Yusuf'a kovayı yukarıdan aşağı sarkıtarak göndermektedir. Yusuf babasının yolladığı balı tadarak kafasını yukarı kaldırıp babasına hem mutlu hem de gururlu bir şekilde bakmaktadır. Bu sahnede bal, mutluluğu temsil etmektedir.

Şekil 24. Bal Filmi Görsel 4

Tablo 22. Şekil 24'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Aile, loş oda, kahvaltı masası, birlik	Aile kahvaltısı, anne, baba, çocuk	Baba özlemi, mutsuzluk, duygusallık

Düz Anlam: Bir çekirdek aile beraber kahvaltı yapmaktadır.

Yan Anlam: Yusuf, rüyasında anne ve babası ile kahvaltı yaptığını görmektedir. Birden uykudan uyanıp mutfağa koşar fakı babası orada değildir, annesi tek başına masada oturmaktadır. Bu sahnede gördüğü aile kahvaltısı rüyası iki gün için ormanın içine bal toplamaya giden ve bir türlü dönmeyen babasına duyduğu özlemi anlatmaktadır.

Şekil 25. Bal Filmi Görsel 5

Tablo 23. Şekil 25'e ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Küçük çocuk, anne, yumurta, yiyecek hazırlığı, öpücük	Anne için getirilen yumurta, yardım, sevgi, iletişim	Yeni hayat, yardım

Düz Anlam: Kadın yiyecek bir şeyler hazırlarken çocuğunun başını öptüğü görülmektedir.

Yan Anlam: Yusuf'un iletişimi annesiyle pekiyi değildir fakat Yusuf, babasının yokluğunda annesine yardım etmek için elinden gelen her şeyi yapmaktadır. Annesi yemekleri için bir şeyler hazırlamaktadır ve Yusuf da annesinin yumurta ihtiyacını kümeden taze yumurta getirerek karşılamaktadır. Bu sahnede yumurta, babasının artık olmayacağı yeni bir hayata adımı ve annesine yardımı temsil etmektedir.

Şekil 26. Bal Filmi Görsel 6

Tablo 24. Şekil 26'ya ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Aile kahvaltısı, üzgün anne, küçük çocuk, bir kap bal	Anneye çocuğunun bal getirmesi	Mutluluk çabası, durumu kabullenme, sevgi dili

Düz Anlam: Çocuk, annesine kırmızı kapaklı bir kap içerisinde bal getirmektedir.

Yan Anlam: Yusuf annesini sürekli mutsuz görmektedir ve aralarında bir bağ oluşması için yanında olmaya çalışmaktadır. Bu sahnede, kahvaltı edecekleri sırada babası ile topladıkları balı bir kap içerisinde annesine yemesi için getirmektedir. Balı, annesini mutlu etmek için sevgi dili aracı olarak kullanmaktadır.

Şekil 27. Bal Filmi Görsel 7

Tablo 25. Şekil 27'ye ait Göstergibilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Karanlık oda, aydınlık yemek saati, anne, çocuk	Aydınlık yemek sofrasını çevreleyen karanlık, anne ve çocuk	Anne-çocuk bağı, içinde buldukları çaresizlik, sıkışmışlık

Düz Anlam: Kadın ve çocuğu yemek masasında baş başa oturmaktadır.

Yan Anlam: Yusuf annesi ile yemek yemek için masada oturmaktadır. Bu sahnede görülen karanlık babasının yokluğunu temsil ederken sofraya üzerine vuran ışık ise annesi ile kendisi arasında devam eden bağı simgelemektedir.

Şekil 28. Bal Filmi Görsel 8

Tablo 26. Şekil 28'e ait Göstergibilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Beyaz başörtülü kadınlar, içecekler, yiyecekler, loş bir oda	İkramlar, misafirler, paylaşım	Misafirperverlik, birlik, dini inançlar, paylaşım

Düz Anlam: Birçok başı örtülü kadın ve sunulan içecekler görülmektedir.

Yan Anlam: Yusuf, Miraç Kandili gecesinde anneannesinin evine gider. Evde oturan kadınları ve okunan menkıbeleri şaşkınlıkla izlemeyip, dinlemektedir. Okunan menkıbelerin arasında kadınlar ikram edilen içecekleri içmektedirler. Bu sahnede beraber içilen içecekler birliği ve paylaşımı temsil etmektedir.

Şekil 29. Bal Filmi Görsel 9

Tablo 27. Şekil 29'a ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Loş ışıklı mutfak, beyaz başörtülü kadınlar, kadınlara bakan küçük çocuk, büyük masa üzerindeki yiyecekler, yanan ateş	Hamur işleri, ikramlıklar, kadınların birliği, özel gün	Paylaşım, işbirliği ve misafirperverlik

Düz Anlam: Karanlık ve geniş bir mutfakta kadınların hazırladığı yiyecekler ve onları izleyen küçük bir çocuk.

Yan Anlam: Yusuf'un anneannesinin evinde Miraç Kandilinde gelecek misafirler için birçok yiyecek hazırlanmıştır. Bu sahnede yiyecekler paylaşımı, iş birliği ile üretimi ve Türk kültürünün en önemli özelliklerinden birisi olan misafirperverliği temsil etmektedir.

Şekil 30. Bal Filmi Görsel 10

Tablo 28. Şekil 30'a ait Göstergebilimsel Analiz Çözümlenmeleri

Gösterge	Gösteren	Gösterilen
Loş iç mekân, kahvaltı sofrası, üzgün anne, annesine bakarak süt içen çocuk	Çocuğun süt içmesi	Olgunlaşma, büyüme, duygusal yük, sorumluluk

Düz Anlam: Kadın ile çocuk kahvaltı yapmakta ve çocuk süt içmektedir.

Yan Anlam: Yusuf, sütü hiç sevmemektedir ve her kahvaltıda annesi masada yokken babası onun için sütü içmektedir. Fakat artık Yusuf annesi ile baş başadır. Babasının yokluğuna üzülen annesi ile kahvaltı eden Yusuf, artık sütü kendi içmek zorundadır. Bu sahnede süt, Yusuf'un olgunlaşmasını, büyümesini ve babasının sorumlulukları üstlenmesini temsil etmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Alanyazına ve Uygulamaya Yönelik Çıktılar

Gerçekleştirilen çalışmada Semih Kaplanoğlu imzalı Yusuf Üçlemesi filmlerinin sofraya ve yeme-içme sahnelerinin semiyotik inceleme tekniği yardımıyla gastronomik göstergeler açısından çözümlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada Roland Barthes'in göstergebilim kuramından yararlanılmıştır. Yumurta filminden dokuz, Süt filminden dokuz ve Bal filminden on sahne olmak üzere toplam 28 sahne incelenmiştir. Sahnelerin seçiminde yemek ve sofraya eylemlerinin açık şekilde temsil edildiği anlar dikkate alınmıştır. Her sahne Barthes'in göstergebilimsel modeli doğrultusunda ayrı ayrı çözümlenmiş, elde edilen bulgular film başlıklarına göre alt alta gruplandırılmıştır. Bu sahnelere genel olarak bakıldığında ana karakter olan Yusuf'un, hayatı basit gibi görünen ama derin yan anlamlar içeren yiyecek ve sofraya sahneleriyle anlatılmıştır. İncelenen sahneler sonucunda yiyecek-sofraya sahnelerinin hikâye akışını sağladığı, yaşanan olayları anlamlandırdığı ve hatta filmleri omuzlarında taşıdığı söylenebilmektedir. Üçlemede filmlerinin ana isimleri oluşturan yiyecekler, filmlerin dikkat edilmesi gereken önemli detaylarını oluşturmaktadır. Serinin ilk filmine ismini veren yumurta, Yumurta filmi içerisinde seçilen sahnelerde iki kez kullanılmıştır. İlk sahnede bir bıldırcın yumurtasının kırılması; biten bir hayatı ve eski düzeni, ikinci sahnede tavuk yumurtası; yeni bir hayatı ve başlangıcı temsil etmektedir. Serinin diğer filmine ismini veren süt, Süt filmi içerisinde seçilen iki sahnede kullanılmıştır. İlk sahnede bir arındırıcı sıvıyı temsil ederken ikinci sahnede geçim kaynağı ve içinden çıkılmayan bir çıkmazı temsil etmektedir. Serinin son filmine ismini veren bal ise, Bal filmi içerisinde seçilen iki sahnede gösterilmektedir. İlk sahnede mutluluğu ve gururu, ikinci sahnede ise annesini mutlu etme çabasını temsil etmektedir. Yumurta, bal ve süt ürünleri, Yusuf Üçlemesinde iç içe geçerek ustaca hikâye bağını sağlamaktadır.

Alanyazındaki önceki araştırmalar ile bu araştırmanın sonuçları karşılaştırıldığında bir takım benzerlik ve farklılıklar söz konusudur. Yapım şirketlerinin yayınladığı The Platform, The Menu, Açlık ve Sofra Sırları gibi ana mesajını filmin içindeki yeme-içme ve sofraya sahneleri ile vermeye çalışan filmler (Şen, 2021; Candan & Şen, 2023; Pekiyan & Kocabaş, 2023; Çakar & Çankaya, 2024; Çırak & Akbulut, 2024) ile bu araştırma bulguları kıyaslandığında ilgili filmlerin semiyotik analizinde ortaya koyulan insanlar arası bağların, duyguların ve iletişimin yemek metaforları ile anlatıldığı ve benzer sonuçlar elde edildiği, buna karşın sadece insanların diğer insanlarla bağı değil, insanın kendi iç dünyasının ve geçmişinde yaşadığı olaylardan kalan izlerin de basit gibi görünen yemek sembolleri üzerinden anlatılabileceği bulgusu açısından bu araştırmanın öncekilerden belirgin şekilde farklılaştığı söylenebilir. Benzer şekilde yerli sinema filmleri kapsamında Ferzan Özpetek (Çinay & Sezerel, 2020), Fatih Akın (Çinay & Sezerel, 2021), Nuri Bilge Ceylan (Özer & Şalkamoğlu, 2024) ve Lutfi Akad (Ekinci & Özkul, 2024) gibi yönetmen filmleri olarak anılan filmlerin içerisindeki yemek ve sofraya sahneleri ile verilmeye çalışılan mesajları ile bu araştırmada çözümlenen mesajlar ile de bir takım benzerlik ve farklılıklar söz konusudur. Buna göre ilgili filmlerin semiyotik analizinde ortaya koyulan bir yiyecek, içecek ya da sofraya metaforunun aslında ne kadar önemli bir detay olduğu ve hikâyelerin bu metaforların çözümlenmesi ile anlam kazandığı bu araştırma bulgularında da elde edildiği, buna karşın diğer çalışmalarda daha çok akıştaki olayların anlaşılması için sembollerin çözümlendiği fakat Yusuf Üçlemesinde insanın iç dünyasındaki çözümlemelerin sembollerle anlatılmasına odaklanıldığı bulgusu açısından bu araştırma ile öncekilerin farklılaştığı söylenebilir.

Yusuf Üçlemesi diğer filmlerle kıyaslandığında yemeğin sosyal ve toplumsal etkilerinden insanın içindeki kendi benlik dünyasını, mistik yolculuğunu ve varoluşsal sancılarını da yemek ve sofraya sahneleri üzerinden aktarmaktadır. Literatürde yapılan çalışmalar genellikle toplumsal sınıf, kültür, göç ve kimlik bazında yapılırken, Yusuf Üçlemesi filmlerinde insanın kendi hayatına etki eden durumların manevi bir perspektiften ele alınması söz konusudur. Yusuf Üçlemesini diğer filmlerden ayıran anlatım katmanlılığı ve izleyicilere sunulan zaman kronolojisinin tersine işleyen yolculuktaki yemek ve sofraya sahneleri, adeta bir durak görevi görerek aile arası iletişimi, kimlik arayışını kısacası Yusuf'un yaşam hikâyesini, yemeğin görsel bir metafor rolü görmesi ile anlatmaktadır. Üç filmde

de kullanılan yiyecek ve içecekler birbirlerine görünmez iperle bağlı olmaları ile sembolik dilin çözümlenmesi sonucunda filmler daha derin anlamlar kazanmaktadır. Filmlerde gastronomik semboller kimi zaman bir rüyaların içerisinde saklı iken kimi zaman gerçekliğin içinde sıradan gibi gözüken sembollerin içine yerleştirilmektedir. Üçlemenin çözümlenmesi sonucunda Yusuf'un iç dünyasının gastronomik öğeler ile izleyiciye aktarıldığı ve tersine kronolojik geçişlerinin gastronomik öğelerle desteklenerek filmin ana temasının işlenmeye çalışıldığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, semiyotik çözümlenmelerin sinema filmlerinde yeme-içme ve sofrasahnelerinin filmlerin ana konusunun, sosyal ve toplumsal mesajlarının ve karakterlerin iç dünyasının anlaşılmasında önemli bir araç olduğu söylenebilir. Her ne kadar gastronominin zengin kavramsallaştırması içerisinde üretici ve tüketici davranışlarına belirgin bir odaklanma söz konusu olsa da yemeğin farklı disiplinler ile olan önemli derecede etkileşiminden hareketle gerçekleştirilen disiplinler arası araştırmalar gastronominin hayatın içerisindeki etki alanını göstermektedir. Yerli ve yabancı sinema ve dizi filmlerindeki mutfak, yemek ve sofrasahneleri yönetmenlerin vermek istediği mesajın aktarılması amacıyla ek olarak şehirlerin, bölgelerin ve ülkelerin kendilerine özgü mutfak kültürlerinin tanıtılması açısından da önemli faydalar sağlayabilir. Dönüştürücü turizm trendlerinin arasında yer alan sinema ve edebiyat turizmi bağlamında insanların izledikleri filmlerin (Güler & Şimşek, 2022) ve okudukları edebiyat eserlerinin (Çevik, 2018; Yıldırım & Ergün, 2021) içerisinde geçen yerleri ziyaret etme eğilimleri de düşünüldüğünde sinemanın gastronomi turizminin gelişmesi noktasında da önemli katkıları olacağı beklenmektedir. Ek olarak gastronomide hikâye anlatıcılığının önemi dikkate alındığında, mutfak şeflerinin de gerek salt yemek temalı gerekse diğer sinema filmlerindeki yeme-içme sahnelerini entelektüel bir birikim olarak görmeleri sunulan yiyecek ve içeceklere farklı bir anlam ve değer katması beklenmektedir. Bu noktada sosyal medya platformlarında günden güne artan ve önemli derecede ilgi gören gastro-sinema temalı hesapların takip edilmesi de güncel bilgi açısından önemlidir.

5.2. Sınırlılıklar ve Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Hemen hemen her araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da bir dizi sınırlılık söz konusudur. Bu araştırmadaki gastronomik içerikli semiyotik çözümlenmeler yalnızca yönetmen ve senarist Semih Kaplanoğlu'nun Yusuf Üçlemesi olarak adlandırılan; Yumurta, Süt ve Bal filmlerindeki yemek ve sofrasahneleri ile sınırlandırılmıştır. İlgili filmlere yönelik yapılan çözümlenmeler 28 sahne ile sınırlıdır. Analize dâhil edilmeyen yeme-içme ve sofrasahneleri semiyotik çıkarım yapılmak için yeterli yoğunlukta olmayan ya da tekrara düşen sahneler olmuştur. Araştırmanın bir diğer sınırlılığı da gerçekleştirilen semiyotik analizin araştırmacıların algıları ve duygularına dayalı olarak ortaya koydukları gösteren-gösterilen-gösterge temalarına göre gerçekleştirilmiş olmasıdır. Filmi izleyenlerden ya da sinema-televizyon uzmanlarından elde edilecek veriler ile gerçekleştirilebilecek bir semiyotik çözümlenme daha farklı bulgular da ortaya çıkarabilecektir.

Gelecekteki araştırmalarda alanyazında ele alınmamış Zengin Mutfağı (1988), In the Mood for Love (2000), Chocolat (2000), Amelie (2001), Spirited Away (2001), A Touch of Spice (2003), Charlie and the Chocolate Factory (2005), Marie Antoinette(2006), Ratatouille (2007), Issız Adam (2008), Toast (2010), Eat Pray Love (2010), Alice in Wonderland (2010), The Grand Budapest Hotel (2014), Phantom Thread (2017), Istanbul Trilogy: Meze (2023) ve Taste of Things (2024) gibi yerli ve yabancı filmler yemek temalı semiyotik çalışmalar için ilham kaynağı olabilecektir. Araştırma konusu olarak oldukça zengin bir potansiyel sunan gastro-sinema odaklı çok çeşitli tarama ve deneme modeli temelli araştırma tasarlanması mümkündür. Sinema filmlerinden hareketle bireylerin yeme-içme davranışları ya da gastronomi turizmi odaklı seyahat eğilimlerini keşfedici araştırmalar yapılabileceği gibi, gastronomi turizmi için önemli sayılabilecek destinasyonlarda geçen filmler incelenerek destinasyonların gastronomik kimliklerinin sinema filmlerine nasıl yansıtıldığı da araştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Alptekin, E. E. (2023, 25 Ocak). Yusuf üçlemesi: Bal-süt-yumurta. *Söylenti Dergi*.
<https://www.soylentidergi.com/yusuf-uclemesi-bal-sut-yumurta/>
- Baş, T. & Akturan, U. (2017). *Sosyal bilimlerde bilgisayar destekli nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Batu, B. (2012). An overview of the field of semiotics. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 51, 464–469.
- Bircan, U. (2015). Roland Barthes ve göstergebilim. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 13(26), 17-41.
- Bower, A.L., (2004). Watching food: The production of food, film and values. İçinde A. L. Bower (Eds.), *Reel food essays on food and film* (ss: 1-13). Routledge.
- Buran, A. (2021). Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları, İçinde F. Nevra Seggie & Y. Bayburt (Edit.), *Nitel araştırmada veri toplama* (ss: 46-61). Anı Yayıncılık.
- Candan, G., & Şen, Ö. (2023). Panoptikon ve gastronominin sinemaya yansması: The Platform film analizi. *Anemon*, 11(3), 839–856.
- Coşar, B. E. (2020). Semih Kaplanoğlu'nun Yusuf Üçlemesi adlı filmlerinin rüya bağlamında eleştirel psikanaliz bağlamında incelenmesi. *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 8(18), 26-63.
- Çakar, N., & Çankaya, E. (2024). Sinema ve gastronomi bağlamında Platform ve Menü filmlerinin görsel temsillerinin analizi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 656 - 681. <https://doi.org/10.54282/inijoss.1514106>
- Çakı, C. (2018). Birinci Dünya Savaşı'ndaki Alman propaganda kartpostallarında kullanılan karikatürlerde Türklerin sunumunun göstergebilimsel açıdan incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29, 73-94. <https://doi.org/10.31123/akil.514452>
- Çakır, M., Şengül, S., & Parmaksızoğlu, E. (2020). Sinema perdesinde gastronomi görüntüsü: Yemeğin sosyolojik yansmaları. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 3173-3191. 10.21325/jotags.2020.757.
- Çevik, S. (2018). Kurgusal mekânlarda edebiyat turizmi deneyimi: Masumiyet Müzesi örneği. *Art-e Sanat Dergisi*, 11(22), 302-337.
- Çırak, K., & Akbulut, E. (2024). Gastronomide şef imajı: Göstergebilimsel bir inceleme. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 12(1), 83-110. 10.21325/jotags.2024.1370
- Çinay, H. H., & Sezerel, H. (2020). Ferzan Özpetek filmlerinde gösterge olarak yemek: Mine Vaganti/Serseri Mayınlar üzerine bir inceleme. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 8(1), 111-136.
- Çinay, H. H., & Sezerel, H. (2021). Fatih Akın filmlerinde yemek ve sofranın temsili. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 9(4), 2670-2690.
- Daş, S. Ö., & Çetin, S. (2019). Semih Kaplanoğlu'nun Yusuf Üçlemesi'nde zaman ve mekân algısı. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 167–181.
- Doğan Topçu, A., Kurtçu, C. & Erdönmez, S. (2021). Gastronomi ve iletişim. İçinde, O. Güler, G. Akdağ ve A. Kale (Edit.), *Disiplinlerarası gastronomi* (ss: 36-58). Detay Yayıncılık.

- Drzał-Sierocka, A. (2015). Celluloid flavours. A brief history of food in film. *Łódzkie Studia Etnograficzne*, 54, 52-70.
- Dunbar, R. (2017). Breaking bread: The functions of social eating. *Adaptive Human Behavior and Physiology*, 3, 198–211. <https://doi.org/10.1007/s40750-017-0061-4>
- Ekinci, E., & Özkul, E. (2024). Semiotic analysis of table and food representation in Turkish cinema in the context of migration phenomenon: The Migration Trilogy example. *Journal of Travel and Tourism Research*, 25, 261-280.
- Ergün, B., & Yıldırım, H. M. (2021). Edebiyat turizmi: Kazdağları üzerine bir inceleme. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 18(2), 293-316.
- Gerhardt, C. (2013). Food and language. İçinde C. Gerhardt, M. Frobenius ve S. Ley (Eds.). *Culinary linguistics* (ss: 3-50). John Benjamins Publishing Company.
- Gön, A. (2011). Yusuf'un kadınları. *Sinecine, Sinema Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 43-63.
- Griffin, E. (2012). Semiotics of Roland Barthes. İçinde M. Ryan ve S. Gouijnstook (Ed.), *A first look at communication theory* (ss: 332-343), David Patterson.
- Güler, O., & Şimşek, N. (2022). Yeni bir dönüştürücü turizm trendi olarak Ye-Dua Et-Sev Turizmi: Kuramsal bir model önerisi. *Journal of Academic Tourism Studies*, 3(2), 50-65.
- Hamburg, M., Finkenauer, C., & Schuengel, C. (2014). Food for love: The role of food offering in empathic emotion regulation. *Frontiers in Psychology*, 5(32), 1-9.
- Holešová, A. (2013). Food as a metaphor for love, sex and life in Woody Allen's movies. *Ostrava Journal of English Philology*, 5(2), 31-44.
- Ishar, R., & Irawan, A. (2022). Semiotic analysis of the denotative and connotative meaning on the beatles' songs lyrics. *E-Journal of English Language & Literature*, 12(1), 152-167.
- Kanık, İ. (2018). *Gastro sinema*. Alfa Yayınları.
- Kellner, D. (2015). Cinema and film. İçinde G. Ritzer (Eds.). *The blackwell encyclopedia of sociology* (ss: 1-6). John Wiley & Sons, Ltd.
- Korthals, M. (2008). Food as a source and target of metaphors: Inclusion and exclusion of foodstuffs and persons through metaphors. *Configurations*, 16(1), 77-92.
- Lindenfeld, L., & Parasecoli, F. (2018). Food and cinema: An evolving relationship. İçinde K. Lebesco ve P. Naccarato (Eds.), *The bloomsbury handbook of food and popular culture* (ss: 27-39). Bloomsbury Academic.
- Lindenfeld, L., & Parasecoli, F. (2023). Food and the senses in film. İçinde C. Bartz, J. Ruchatz & E. Wattolik (Eds.). *Food-media-senses* (ss: 195-208). Media Studies.
- Marsanti, E. (2021). The teacher's struggle in increasing student's academic and sports achievement in "coachcarter" movie script (Tez No: 12203173012) [Master's Thesis, Universitas Islam Negeri Sayyid Ali Rahmatullah Tulungagung]. <http://repo.uinsatu.ac.id/23986/>.
- Mayopu, R., Chen, L.S., & Nalluri, V. (2023). Classification crisis communication: Semiotic approach with latent semantic analysis. *Engineering Proceedings*, 38(9), 1-7.

- Morsünbül, Ü. (2015). Analyzing Honey (Bal), Milk (Süt) and Egg (Yumurta) movies in terms of Erikson's Theory of psychosocial development. *Elementary Education Online*, 14(1), 181-187.
- Namaz, Y. (2019, Eylül 26-28). *Yumurta, Bal ve Süt filmlerinde minimalist yaklaşım ve modernizmin stilleri*, I. Uluslararası İletişim ve Yönetim Bilimleri Kongresi, Konferans Sunumu, Malatya, İnönü Üniversitesi.
- Özdemir, M. & Tuti, G. (2023). Nitel araştırma desenleri: Metodolojik bir temellendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11(2), 217-235.
- Özer, E., & Şalkamoğlu, B. (2024). Sinema filmlerinde gastronomi semiyolojisi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 12(2), 1329-1346.
- Pekyaman, A., & Kocabaş, A. (2023). Yiyecek içecek işletmelerinde mobbing kapsamında The Menu film analizi. *Route Educational & Social Science Journal*, 10(5), 182-192.
- Retzinger, J. (2008). Speculative visions and imaginary meals: Food and the environment in (Post-apocalyptic) science fiction films. *Routledge*, 3(4), 369-390.
- Sofra. (2024, 30 Aralık). *Perdede yemek sanatı: Gastrosinema nedir?*.
<https://www.sofra.com.tr/kultur/gastrosinema/2024/12/30/perdede-yemek-sanati-gastrosinema-nedir#>:
- Söylemez, Y. (2014). Türk sinemasında rüya gerçeği: Semih Kaplanoğlu ve Yusuf Üçlemesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 143-157.
- Spinelli, D. (2025, 20 Ocak). *The connection between food and cinema*. Academia.
https://www.academia.edu/44358709/the_connectionbetween_food_and_cinema
- Şen, Ö. (2021). Türk sinemasında gastronomi: Sofra Sırları film analizi. İçinde N. Çetin (Edit.), *Kültürel medya okumaları türk sineması* (ss: 31-49). Paradigma Akademi Yayınları.
- Tarvainen, J., Westman, S., & Oittinen, P. (2015). The way films feel: Aesthetic features and mood in film. *American Psychological Association*, 9(3), 254-265.
- Taylan, Y. (2020). İletişim Araştırmaları ve Göstergibilim. Atatürk Üniversitesi, Açıköğretim Yayınları. <https://adm.ataaof.edu.tr/pdf.aspx?du=m3zu9tQZZEtDPG8wIepgng=>
- Tutar, H. (2023). Nitel araştırma deseni belirleme ölçütleri ve gerekçelendirilmesi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 334-355.
- Ugwu, C., & Eze, V. (2023). Qualitative research. *Idosr Journal of Computer and Applied Sciences*, 8(1), 20-35.
- Uygun, E., Şahin, B., & Sipahi, N. (2021). Netflix platformu Aşk 101 dizisinde yer verilen gastronomik öğelerin incelenmesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 235-257.
- Yalçın, A. (2019). Semih Kaplanoğlu'nun Yumurta (2007), Süt (2008) ve Bal (2010) üçlemesinde minimalizm. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 48, 442-477.
- Yıldırım, A. & Şimsek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Youngblood, G. (1970). *Expanded cinema*. E. P. Dutton & Co.

Yurdigül, A. (2014). Eğitim olgusunun sinematografik anlatıdaki yeri üzerine bir yaklaşım denemesi (Bal filmi örneği). *EKEV Akademi Dergisi*, 60, 487-502.

Yazar(lar) Hakkında/About Author(s)

Ozan GÜLER/ ozanguler@mersin.edu.tr

Doç. Dr., doktora eğitimini 2018 yılında Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. 2022 yılında Turizm alanında Doçent unvanı almıştır. Halen Mersin Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümünde görev yapmaktadır. Turizm pazarlaması ve gastronomi temel çalışma alanlarıdır.

Sude Aleyna PAZAR/sudep9111@gmail.com

Sude Aleyna PAZAR, lisans eğitimini Mersin Üniversitesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümünde 2023 yılında tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimine 2024 yılında Mersin Üniversitesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı'nda başlamış ve hala devam etmektedir.

ETİK BEYAN FORMU

Araştırma Desteği Bilgisi: Araştırma desteği alınmamıştır.

Etik Kurul Onay Durumu

(x) Etik kurul raporu vardır.

Etik Kurul Raporunu Veren Kurum: Mersin Üniversitesi/Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu Kurumu

Etik kurul raporu karar tarihi: 26.05.2025

Karar Sayı No: 184

Yazar(lar)ın Katkı Oranı

1.Yazar: %50

2.Yazar %50

Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.
